

### محورهای جدید برای نگارش تکنگاشتهای مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت تعیین شد

انتخاب و مقرر کردند پس از بررسی اولیه، با نویسنده یا نویسندگان برای تبدیل مقاله به تکنگاشت مکاتبه شود. بر اساس مصوبه دیگر این جلسه، محورهای تکنگاشتهای با بهره‌گیری از زمینه فعالیت اندیشکده‌ها تهیه شد. گفتنی است مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در نظر دارد از میان مقالات و آثار رسیده به مرکز از طریق کنفرانس‌ها، کنگره‌ها، نشست‌های اندیشه‌ورزی و مباحث مطرح شده در اندیشکده‌ها تکنگاشتهایی تهیه و منتشر نماید. در مراسم افتتاحیه سومین کنگره الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت از سی نمونه از این تکنگاشتهای رونمایی شد.

### نقش آزمایشگاه‌های ملی در پیشرفت کشور بررسی شد

دانشگاه‌ها نیز در سیاست‌گذاری‌ها و نحوه فعالیت این آزمایشگاه‌ها دخالت دارند. این آزمایشگاه‌ها دفاتر و مراکزی در دانشگاه‌ها دارند و به این ترتیب به ارتقای پژوهش دانشگاه‌ها کمک می‌کنند. با توجه به اینکه مدیریت علمی یکی از معضلات کشور ماست، لذا نحوه مدیریت اینگونه آزمایشگاه‌های بزرگ از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این آزمایشگاه‌ها در جذب پژوهشگران ممتاز بین‌المللی به کشور میزبان بسیار موثر بوده‌اند. در پایان جلسه مقرر شد جناب آقای دکتر صالحی این سخنرانی را به شکل نوشتاری و به عنوان یک سند که قابل ارائه به مسئولین بلندپایه کشور باشد تدوین کنند.

به گزارش واحد ارتباطات مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، در جلسه مشترک شورای انتشارات و کمیته تکنگاشتهای مرکز که موضوع تعیین محورهای مرحله دوم تکنگاشتهای را در دستور کار داشت، استخراج تکنگاشت از مقالات برتر ارائه‌شده به سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت که با موضوع «آکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه؛ تجارب ایران و جهان» در بهار ۱۳۹۳ برگزار شد، مورد بررسی قرار گرفت. اعضای جلسه، برخی مقالات ارائه‌شده در سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت را که از ویژگی متمایزی در مقایسه با سایر مقالات برخوردار بودند،

چهاردهمین جلسه اندیشکده علم با حضور اعضای اندیشکده در تاریخ ۱۳۹۳/۴/۷ در محل مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و با سخنرانی دکتر جواد صالحی با عنوان «نقش آزمایشگاه‌های ملی در پیشرفت کشور» تشکیل شد. آقای دکتر صالحی در این سخنرانی ابتدا به یک تعریف ساده از آزمایشگاه ملی اشاره کردند و آزمایشگاه‌های پژوهشی ملی یک کشور را منابع ملی برای ابداع و نوآوری و رشد اقتصادی آن کشور تعریف کردند. در ادامه چگونگی پیدایش آزمایشگاه‌های پژوهشی ملی در دیگر کشورها را مورد بحث قرار دادند و در این رابطه به معرفی چندین آزمایشگاه پژوهشی ملی در آمریکا و فرانسه و چین پرداختند.

پس از ارائه نظریات و آراء توسط اعضای جلسه، موارد ذیل به عنوان جمع‌بندی مطرح شد. آزمایشگاه‌های ملی، مأموریت محور هستند و برای پژوهش‌های بزرگ و پرهزینه که دانشگاه‌ها توان انجام آنها را ندارند، تشکیل می‌شوند. اعتبارات آزمایشگاه‌های ملی از بودجه دولت مرکزی تامین می‌شود. اعتبارات تخصیصی به این آزمایشگاه‌ها بسیار بالاست. با توجه به اینکه ظرفیت دانشگاه‌ها برای اشتغال پژوهشگران و فارغ‌التحصیلان با مدرک دکتری محدود است، این آزمایشگاه‌ها موجب اشتغال این قشر می‌شوند. هر یک از این آزمایشگاه‌ها تحت نظارت یک دانشگاه بزرگ فعالیت می‌کند؛ لذا

### فرایند تهیه الگوی پایه و تقسیم کار مربوط در کار گروه تلفیق و تدوین مرکز بررسی شد

تفصیلی را هدایت می‌کند؛ نسخه پویا و انعطاف‌پذیر قانون اساسی در فرآیندی سیستمی و نقشه راه ساختن تمدن اسلامی. در جلسه مذکور این تعاریف مورد بحث و بررسی قرار گرفت. مواردی که در بخش ویژگی‌های الگو مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت به شرح زیر می‌باشد: الگو می‌بایست در سطح فوق‌عالی و برکنار از جزئیات و اجرائیات باشد، جنسی متفاوت از اسناد برنامه‌ای کشور داشته و نه تنها دستگاه‌های رسمی بلکه کل جامعه ایران را به عنوان مخاطب در نظر بگیرد. در ادامه جلسه، ساختار، فرایندها، مفاهیم اصلی و مبانی الگو شامل آرمان‌های الگو مورد بحث قرار گرفت.

دومین جلسه کارگروه تلفیق و تدوین مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با حضور مدیران، کارشناسان و دبیران مرکز برای بررسی فرایند تهیه الگوی پایه و تقسیم کار مربوط برگزار شد. به گزارش واحد ارتباطات مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در این جلسه که به ریاست دکتر صادق واعظزاده، رئیس مرکز برگزار شد، وی در خصوص ابعاد مختلف الگوی پایه توضیحاتی ارائه داد و پس از اظهار نظر اعضای جلسه، ابعاد الگوی پایه در چهار سطح به پیوستگی، ساختار و فرایندها تقسیم شد. بر این اساس، در بخش پیوستگی، تعاریف متعددی از الگوی پایه ارائه شد. این تعاریف عبارت بودند از: الگوی مفهومی اجمالی‌ای که تهیه الگوی

### طرح نظریه پیشرفت اسلام در دهمین نشست اندیشه‌ورزی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، ۱۸ مردادماه از ساعت ۱۶ الی ۱۸ با سخنرانی حجت‌الاسلام والمسلمین علی‌اکبر رشاد، عضو شورای عالی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و رئیس پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با موضوع «نظریه پیشرفت اسلامی» برگزار می‌شود.

دهمین نشست اندیشه‌ورزی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با حضور و سخنرانی حجت‌الاسلام والمسلمین رشاد با موضوع نظریه پیشرفت اسلامی برگزار می‌شود. به گزارش واحد ارتباطات مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، دهمین نشست از سلسله نشست‌های اندیشه‌ورزی

### در قالب همکاری‌های مشترک میان مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و انجمن‌های علمی صورت گرفت؛

### برگزاری نشست‌های اندیشه‌ورزی الگوی پیشرفت با همکاری انجمن علوم سیاسی ایران

و توسعه در ایران با رویکرد مطالعات سیاسی با سخنرانی دکتر حبیب‌الله فاضلی را برگزار کرده است. همچنین برگزاری نشست‌های زیستمان سیاسی و امکان شکوفندگی انسانی از طریق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با سخنرانی دکتر حسن سیف‌زاده و نشست فرصت‌ها و موانع فرهنگ سیاسی برای الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با سخنرانی دکتر امیر دبیری مهر از دیگر نشست‌های اندیشه‌ورزی برگزار شده با همکاری مرکز و انجمن علمی علوم سیاسی بوده است. بر اساس این گزارش قرار است ظرف یک ماه آینده نیز میزگرد جمع‌بندی مباحث با حضور دانشمندان و متفکران برگزار شود.

انجمن علوم سیاسی ایران با کمک مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، شش نشست اندیشه‌ورزی در حوزه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت برگزار کرد. به گزارش واحد ارتباطات مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، انجمن علوم سیاسی ایران با همکاری مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، نشست‌های اندیشه‌ورزی اخلاق سیاسی در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، با سخنرانی دکتر احد فرامرزی قراملکی، نشست اقتصاد سیاسی و امکان ارائه الگوی بومی پیشرفت با سخنرانی دکتر ابوالفضل پاسبان، نشست سیاست، فرهنگ کار جمعی و الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی با سخنرانی دکتر فیروز رازنهان و نشست آسیب‌شناسی الگوهای پیشرفت

#### انقباضات جدید در مرکز ۲ و ۳

بررسی مفاد تفاهم‌نامه مشترک

دبیرخانه حوزوی با دانشگاه قم ۳/

موضوعات مطالعاتی اندیشکده

امور اجتماعی تصویب شد ۴/

آسیب‌شناسی

برنامه‌های توسعه در ایران ۵/

گزارش جلسات

اندیشکده فرهنگ در سال جاری ۷/

## مدیر کل نظارت و ارزیابی مرکز منصوب شد



به گزارش واحد ارتباطات مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، دکتر زالی معاون هماهنگی و نظارت فرآیندی مرکز طی حکمی دکتر محمدعلی مرادی را به سمت مدیر کل نظارت و ارزیابی مرکز منصوب نمودند. در متن این حکم آمده است:

نظر به مراتب، تعهد، تخصص، شایستگی و تجارب ارزنده، جنابعالی به سمت «مدیر کل نظارت و ارزیابی» در حوزه معاونت هماهنگی و نظارت فرآیندی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت منصوب می گردید.

با توجه به جایگاه فراستادی و وظایف خطیر مرکز، اهتمام و موفقیت کامل شما را در انجام وظایف محوله از خداوند متعال خواهانم.

## مدیر کل امور اندیشکده‌های مرکز منصوب شد

به گزارش واحد ارتباطات مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، دکتر زالی معاون هماهنگی و نظارت فرآیندی مرکز طی حکمی مهندس حسن ایلانلو را به سمت مدیر کل امور اندیشکده‌های مرکز منصوب نمودند. در متن این حکم آمده است:

نظر به مراتب تعهد، تجارب ارزنده، شایستگی و تخصص، جنابعالی به سمت «مدیر کل امور اندیشکده‌ها» در حوزه معاونت هماهنگی و نظارت فرآیندی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت منصوب می گردید.

با توجه به جایگاه و اهمیت فراستادی و وظایف خطیر مرکز و نیز نقش مهم اندیشکده‌ها به عنوان کانون‌های تفکر و نظریه‌پردازی، موفقیت کامل شما در پیشبرد هماهنگ و به موقع برنامه‌ها را از خداوند متعال خواهانم.

گفتنی است مهندس ایلانلو، پیش از این در سمت مدیر کل برنامه‌ریزی دفتر کشاورزی و منابع طبیعی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، مشاور امور تولید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و رئیس سازمان برنامه و بودجه استان مرکزی، ایفای وظیفه کرده است.

## سومین پیش‌نشست چهارمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت برگزار شد

کنفرانس برگزار شده بود. در این جلسه که با حضور شخصیت‌های علمی و صاحب‌نظران ذیربط برگزار شده بود، اعضای حاضر، تعدادی از اندیشمندان و اساتید حوزه و دانشگاه را جهت عضویت در کمیته علمی کنفرانس معرفی و پیشنهاد نمودند.

همچنین در این جلسه در خصوص نحوه برپایی پیش‌نشست‌های کنفرانس به ایراد نظرات پرداخته شد.

چهارمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، با عنوان پیشرفت ایران؛ گذشته، حال و آینده در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۴ برگزار خواهد شد.

سومین پیش‌نشست تدوین محورهای چهارمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با حضور اساتید و صاحب‌نظران حوزه آینده‌پژوهی در مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، برگزار شد.

به گزارش واحد ارتباطات مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، سومین پیش‌نشست از سلسله پیش‌نشست‌های چهارمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با هدف بحث و تبادل نظر در مورد محورهای کنفرانس با حضور اساتید آینده‌پژوهی برگزار و محورهای پیشنهادی جهت ارائه به کمیته علمی کنفرانس تدوین شد.

پیش از این نیز دو نشست با حضور اساتید تاریخ ایران و اسلام برای تدوین محورهای پیشنهادی

## محورهای اصلی فعالیت‌های انجام شده

### اندیشکده امنیت و دفاع در سه ماهه اول سال ۱۳۹۳

اندیشکده و اجرای آن توسط جناب آقای دکتر اصغر افتخاری

(۳) اتمام پروژه «آینده‌پژوهی از نظر اسلامی»؛ این پروژه در راستای اهداف مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت سفارش داده شده بود و خوشبختانه در موعد مقرر به اتمام رسید.

(۴) اتمام ترجمه کتاب «پرسش از آینده» و انتشار آن؛ این کتاب نیز در راستای غنا بخشیدن به ادبیات آینده‌پژوهی پیشرفت اسلامی ایرانی ترجمه شده است.

(۵) برگزاری دو نشست علمی در مرکز الگو با سخنرانی آقایان:

- دکتر احمد طباطبائی یزدی «عنوان: الگوی امنیت از دیدگاه اسلام»
- حجه الاسلام و المسلمین دکتر نجف لکزایی «عنوان: فلسفه امنیت از دیدگاه اسلام»

محورهای اصلی فعالیت‌های انجام شده اندیشکده امنیت و دفاع در سه ماهه اول سال ۱۳۹۳ به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

(۱) برگزاری پنج جلسه اعضای هسته اصلی اندیشکده و طرح مباحث زیر در این نشست‌ها:

- ✓ ارائه تصویر آینده
  - ✓ آیا نظریه امنیت اسلامی ایرانی ممکن است؟
  - ✓ دین و نظریه‌های امنیت ملی
  - ✓ امنیت اقتصادی در پرتو مردم‌شناسی اقتصادی
  - ✓ مفهوم الگو
  - ✓ آینده‌شناسی انقلاب اسلامی با تاکید بر الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
  - ✓ بررسی و تنظیم برنامه پیشنهادی سال ۱۳۹۳ اندیشکده
  - ✓ بررسی نقشه راه اندیشکده
- (۲) تصویب طرح «نظریه امنیت اسلامی» در

## اخبار مرتبط

پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی برگزار می‌کند:

### همایش علمی اقتصاد مقاومتی؛ مبانی، الزامات و الگوهای عملی

در حوزه های خرد و کلان، مؤلفه‌های اقتصاد دانش بنیان و عملیاتی کردن آن در راستای اقتصاد مقاومتی، تجزیه و تحلیل تجربیات داخلی و خارجی در مقاوم سازی اقتصاد، شناسایی و سنجش مخاطرات داخلی و خارجی اقتصاد ایران و شناسایی بخش‌های آسیب پذیر و اولویت بندی آن‌ها از جمله محورهای این همایش عنوان شده است.



همایش «اقتصاد مقاومتی؛ مبانی، الزامات و الگوهای عملی» به همت پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی برگزار می‌شود.

به گزارش دریافتی از دبیرخانه همایش، همایش «اقتصاد مقاومتی؛ مبانی، الزامات و الگوهای عملی» در دی ماه سال جاری، به همت پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی و با همکاری دفتر نهاد دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده اقتصاد دانشگاه شهید بهشتی و مرکز پژوهشی

علوم انسانی صدا و با میزبانی دانشگاه شهید بهشتی برگزار می‌شود.

تعیین مبانی علمی اقتصاد مقاومتی و شاخصه‌های آن، معرفی شاخص‌های اندازه‌گیری مقاومت اقتصادی

علاقه‌مندان برای ارسال اصل مقالات تا اول آبان ماه ۹۳ فرصت دارند.

بر اساس این گزارش، دبیرخانه این همایش در دانشگاه شهید بهشتی قرار دارد.

## دبیر شورای راهبری ارزیابی پیشرفت منصوب شد

طی حکمی از سوی آقای دکتر واعظ زاده، رئیس شورای عالی و رئیس مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، دبیر شورای راهبری ارزیابی پیشرفت منصوب شد. در این حکم چنین آمده است:



جناب آقای دکتر افشارنیا با سلام و احترام؛ نظر به اهمیت انجام ارزیابی پیشرفت کشور، به سمت دبیر شورای راهبری ارزیابی پیشرفت منصوب می‌شوید. عناوین مراحل ارزیابی به پیوست ابلاغ می‌شود. موفقیت جنابعالی را از خداوند متعال خواستار است.

## خانواده؛ مطلوبترین سرچشمه تأمین نیازها، سلامت عاطفی، معنوی و اجتماعی است

دکتر غلامعلی افروز

رئیس اندیشکده خانواده مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

رئیس اندیشکده خانواده مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، تصریح کرد: خانواده، برترین بنای خلقت است و پر ثواب‌ترین واسطه‌گری در گستره حیات، واسطه شدن برای نزدیکی دل‌ها و پیوند ازدواج پایدار بر اساس معیارهای اسلامی و ارزش‌های بنیادی بر فراز عصرها و نسل‌ها است.



دکتر افروز - رئیس اندیشکده خانواده مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت - در جلسه این اندیشکده با موضوع نقد و بررسی مبانی عرصه‌ای خانواده با تأکید بر جهان‌شمول بودن مبانی عرصه‌ای اظهار کرد: تدوین مبانی عرصه‌ای، فوق‌العاده مهم و بااهمیت است و به نوعی، زیربنای فعالیت‌های بعدی اندیشکده محسوب می‌شود و باید قابل اثبات و دفاع علمی باشد.

وی ادامه داد: از این منظر لازم است استادان محترم در نقد و بررسی پیش‌نویس مبانی، اهتمام لازم را مبذول دارند تا به حول و قوه الهی، آنچه مورد تأیید نهایی اعضای محترم اندیشکده قرار می‌گیرد از جامعیت و پختگی لازم برخوردار باشد و مورد تأیید شورای عالی مرکز نیز قرار گیرد.

افروز با بیان اینکه جاودانگی و جهان‌شمول بودن اندیشه اسلامی، آموزه‌های قرآنی، حلال‌ها و حرام‌ها و بایدها و نبایدهای دینی به دلیل استوار بودن آن بر فطرت، منطق، عقلانیت و معنویت است، به بیان و توصیف مبانی تهیه‌شده پرداخت.

وی همچنین از زوجیت به عنوان پدیده‌ای فراگیر و فصل مشترک همه مخلوقات هستی، اعم از جماد، نبات، حیوان و انسان یاد کرد و گفت: زوجیت، منحصرأ در انسان مبتنی بر اندیشه و آگاهی است و در سایر موجودات، امری غریزی و قهری است.

رئیس اندیشکده خانواده مرکز، مصونیت روانی و نفسانی زن و مرد و قرار گرفتن در مسیر کمال و نیل به آرامش ماندگار و تقویت مودت و رحمت را از دیگر مبانی عرصه‌ای خانواده ذکر کرد و اظهار کرد: رابطه زن و شوهر، جلوه‌ای از زیباترین، پرجاذبه‌ترین و کامل‌ترین رابطه انسانی در گستره هستی است. خانواده، برترین بنای خلقت است و پر ثواب‌ترین واسطه‌گری در گستره حیات، واسطه شدن برای نزدیکی دل‌ها و پیوند ازدواج پایدار بر اساس معیارهای اسلامی و ارزش‌های بنیادی بر فراز عصرها و نسل‌ها است.

بر اساس این گزارش، در این جلسه، ضرورت ازدواج زن طیبه با مرد طیب و فرزندآوری به منظور بقای نسل و ادامه حیات در گستره هستی با توجه به جایگاه انسان در نظام آفرینش، و خانواده به عنوان مطلوب‌ترین سرچشمه تأمین نیازها و سلامت عاطفی، روانی، اخلاقی، معنوی و اجتماعی، ظرفیت و قابلیت لازم را برای تربیت انسان تراز مکتب اسلام، مورد بررسی اعضای اندیشکده قرار گرفت.

## بررسی مفاد تفاهم‌نامه مشترک دبیرخانه حوزوی با دانشگاه قم

قم برگزار شود پرداختند و از دانشگاه قم دعوت به همکاری و شرکت در همایش فوق نمودند. در ادامه جلسه، حجت‌الاسلام والمسلمین دیرباز، ضمن معرفی شرکت‌کنندگان در جلسه، به معرفی دانشگاه قم پرداختند و عنوان کردند: دانشگاه قم دارای شش دانشکده شامل مدیریت و اقتصاد، حقوق، ادبیات، الهیات، علوم پایه و فنی مهندسی و دارای ۲۵۰ عضو هیئت علمی و بالغ بر ۱۰۰۰۰ دانشجو است. که در علوم مختلف، مشغول به تحصیل هستند. سپس ضمن بیان اهمیت وجود چنین مرکزی جهت هماهنگی مراکز مختلف و تشویق نهادهای علمی و پژوهشی در جهت‌دهی به مباحث الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، به ارائه مواردی چند در خصوص مفاد تفاهم‌نامه و همکاری‌های مشترک بین دو مجموعه پرداختند. در پایان، شرکت‌کنندگان در جلسه به بیان دیدگاه‌های خود در خصوص محورهای همکاری دو مجموعه پرداخته و ادامه مباحث، به جلسه بعدی موکول گردید.

جلسه امضای تفاهم‌نامه همکاری‌های مشترک علمی، میان دبیرخانه حوزوی و دانشگاه قم با حضور حجت‌الاسلام والمسلمین رجایی - رئیس دبیرخانه حوزوی و دبیر شورای حوزوی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت - و حجت‌الاسلام والمسلمین دیرباز - رئیس دانشگاه قم - و برخی معاونان و رؤسای دانشکده‌های این دانشگاه برگزار شد.

در ابتدای جلسه، پس از تلاوت آیاتی از کلام‌الله مجید، حجت‌الاسلام والمسلمین رجایی ضمن قرائت حکم تأسیس مرکز الگو از سوی مقام معظم رهبری، توضیحاتی را درباره مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و تأسیس دبیرخانه حوزوی ارائه نمودند. سپس ضمن ارائه مباحثی در خصوص تفاهم‌نامه همکاری‌های علمی مشترک میان دبیرخانه حوزوی و دانشگاه قم، به بیان محورهای این تفاهم‌نامه پرداختند. ایشان در ادامه به بیان موضوع همایش پیشرفت از منظر قرآن و حدیث و محورهای این همایش که قرار است در بهمن ماه سال جاری در

## دیدگاه

### انسجام اجتماعی؛ منشا توسعه اقتصادی

ذهنی (مدل ذهنی مشترک) برسند، به قوانین و قواعد آن تن دهند، از امکانات آن استفاده کنند و در مقابل توانایی‌های خویش را بر اساس هوش‌ها و توانمندی‌های چندگانه بازشناسی و پرورش داده و در جامعه مشارکت فراگیر و موثر داشته باشند، که به نوبه خود توسعه ظرفیت‌ها و توانایی‌های جامعه را به بار می‌آورد. در چنین فضایی زمینه‌های مساعد برای پذیرش اندیشه‌های نو و بکارگیری و آزمون آن‌ها، پذیرش تفکر علمی، توجه بیشتر به برنامه ریزی و سیاست‌گذاری حول محور بهره‌وری و کارایی فراهم می‌شود. تمام معیارهای مذکور همراهی مثبت با رشد و توسعه اقتصادی دارند.

علاقه‌مندان جهت مطالعه بیشتر به مقاله کامل آقای دکتر محمود متوسلی، استاد اقتصاد دانشگاه تهران و خانم هدی زبیری منتشر شده در دو فصلنامه توسعه روستایی، شماره ۹، پاییز و زمستان ۱۳۹۲ مراجعه نمایند.

اهمیت نهادها در نیل به توسعه پایدار مورد تصدیق روزافزون اقتصاددانان قرار گرفته است به گونه‌ای که امروزه دیگر برای سیاست‌گذاران این سوال مطرح نیست که آیا نهادها اهمیت دارند یا نه. اکنون این سوال حائز اهمیت است که کدام نهادها مهم هستند، و چگونه می‌توان آن‌ها را ایجاد، تغییر، تقویت و یا تعدیل کرد. از این رو، هدف از این نوشتار بررسی زیرساخت‌ها و ترتیبات اجتماعی لازم جهت تحول و اصلاحات نهادی است و در این راستا انسجام اجتماعی به عنوان شرط لازم برای دست‌یابی به توسعه اقتصادی مطرح می‌شود. انسجام اجتماعی به وضعیتی اطلاق می‌شود که در آن، اجزای تشکیل‌دهنده جامعه، به گونه‌ای به یک دیگر وصل می‌شوند که یک کل معنادار و موثر را بوجود می‌آورند. به عبارت دیگر، انسجام اجتماعی نوعی از ترتیبات اجتماعی است که تضمین می‌کند افراد، گروه‌ها و طبقات مختلف اجتماعی، به اشتراک



## فلسفه علمی امنیت در اسلام

سخنران: دکتر نجف لکزایی

دکتر نجف لکزایی در سخنرانی تخصصی با عنوان «فلسفه امنیت از دیدگاه اسلام» دیدگاه‌های خود را تشریح کرد.



وی بر این نظر است که هنگامی که از فلسفه‌های امنیت صحبت می‌کنیم، باید تعیین کنیم که امنیت پدیده‌ای «عینی» است یا «ذهنی». اگر در خصوص امنیت به مثابه پدیده‌ای عینی سر و کار داشته باشیم باید از فلسفه پدیده امنیت سخن بگوییم. اگر امنیت را به مثابه پدیده‌ای ذهنی در نظر آوریم می‌بایست از فلسفه علم امنیت صحبت کنیم. در این سخنرانی ما می‌خواهیم از فلسفه علم امنیت سخن به میان آوریم و فلسفه علم امنیت را مورد بررسی قرار دهیم. نکته‌ای در این مبحث وجود دارد و آن این است در اینجا «علم» را به چه معنا به کار می‌بریم؟ علم به معنای توصیفی است یا تجویزی؟ و منظور ما از علم، علم به معنای تجربی نیست یعنی «Science» نیست بلکه «دانش» است. امنیت امری گرانبار از ارزش‌ها است و در همه جوامع ما نمی‌توانیم از یک علم امنیت به طور عام صحبت کنیم. ممکن است امری و موضوعی برای جامعه‌ای مثبت باشد و برای جامعه دیگر موجب ناامنی گردد، مثلاً حجاب برای ما شاخص امنیت محسوب می‌گردد و برای جوامع دیگر موضوعی امنیتی نیست. بنابراین، ما باید از علم‌های امنیت صحبت کنیم. همچنین ما مخالف تجربه نیستیم اما می‌گوییم که رهیافت تجربی کافی نیست. با توجه به مقدمات ارائه شده، بحث ما در خصوص فلسفه علم امنیت است که دانشی درجه دو محسوب می‌گردد.

آیا ما می‌توانیم از امنیت اسلامی سخن بگوییم؟ ما می‌توانیم از دانش اسلامی امنیت صحبت کنیم؟ اساساً تفاوتی رویکردی بین دانشمندان مسلمان و شیوه‌های امروزی علم وجود دارد. عالمان مسلمان به این مشکلی که امروزه همه چیز را تجزیه می‌کنند نبودند. آنها در صدد پاسخ‌گویی به نیازهای انسانها بودند و این نیازها را با توجه به «لایه‌های وجودی» انسان پاسخ می‌دادند. انسان عقلی دارد و نفسی. در قرآن به عقل، روح نیز گفته شده است و نفس نیز به صورت «تقوی» و «جور» معرفی می‌گردد. لایه سوم نیز خود مادی جسم ماست. همچنین دانشمندان مسلمان معتقدند که اسلام سه بخش دارد:

- ۱) اصول دین (اعتقادات) یا جهان بینی که می‌بایست توسط عقل مورد ارزیابی قرار گیرد؛
  - ۲) مباحث حوزه اخلاق (نظام رذایل و فضایل)؛
  - ۳) فقه (مربوط به حوزه رفتار و ظواهر)
- در فلسفه علم امنیت از دیدگاه اسلام، امنیت به بقای دنیوی و بقای اخروی گره خورده است. اما در نظام دانشگاهی به لایه‌های وجودی آدمی توجه نمی‌شود و صرفاً به بعد جسمی و دنیوی انسان تأکید گذارده می‌شود. اما نظریه امنیت اسلامی در صدد پاسخ‌گویی به هر سه لایه وجودی انسان است.

## موضوعات مطالعاتی اندیشکده امور اجتماعی تصویب شد

برنامه‌های اندیشکده: با توجه به تهیه کارنوشت نخست اندیشکده و نیز روشن شدن محورها و موضوعات آن و نیز در راستای اهداف و برنامه‌های مرکز در سال جاری، موضوعات مطالعاتی اندیشکده مورد بررسی مجدد قرار گرفتند و ۸ موضوع به عنوان ابعاد مختلف پیشرفت اجتماعی برای مطالعه توسط اعضای اندیشکده انتخاب و مورد تصویب قرار گرفتند.

چهارم، تهیه و تصویب راهنمای تک‌نگاشت‌های مطالعاتی پیرامون ابعاد پیشرفت اجتماعی: با عنایت به وجود سلاقی و تنوع رویکردها در پرداختن به روش‌ها و بسط موضوعات و محورهای پیشرفت و نیز در جهت مستندسازی گزارشات در آینده، ضرورت تنظیم راهنمای دستورالعمل گزارش‌های مطالعاتی توسط اعضای اندیشکده پیرامون ابعاد و مؤلفه‌های مختلف پیشرفت اجتماعی احساس گردید تا ضمن استفاده از قواعد و ساختار بندی یکسان، افراد نیز در سازمان‌بندی مطالعات علمی خود از آن بهره‌مند گردند. و نیز زمینه بهره‌برداری مقتضی و علمی را برای مرکز و دیگر محققان فراهم آورد. در مجموع تدوین نهایی گزارش‌های مطالعاتی پیش‌سند پیشرفت اجتماعی در قالب تک‌نگاشت‌های علمی پس از نقد و بررسی فراوان در قالب پنج فصل شامل: فصل اول: کلیات موضوع؛ فصل دوم: ادبیات و مبانی نظری، فصل سوم: روش‌شناسی موضوع؛ فصل چهارم: توصیف و تحلیل وضع موجود و مطلوب ابعاد پیشرفت؛ فصل پنجم: آسیب‌شناسی تحلیل وضع موجود و مطلوب ابعاد پیشرفت؛ و فصل ششم: تحلیل وضعیت و تبیین اهداف، راهبردها و اقدامات اساسی، مورد تصویب قرار گرفت.

اندیشکده امور اجتماعی، جمعیت و نیروی انسانی در سه ماهه اول سال جاری، ۵ جلسه علمی را برگزار نموده که مهمترین اقدامات انجام شده بدین شرح است:

نخست، تدوین برنامه اندیشکده و نیز فعالیت‌های مربوطه بدان در سال جاری: این برنامه در پنج محور کلی شامل: مبانی الگو، تعریف و شاخص‌های پیشرفت، تدوین وضعیت مطلوب، فراتحلیل وضع موجود، بررسی و نقد تجربیات توسعه و تحلیل مسائل پیشرفت ایران تدوین و مورد تصویب اعضای اندیشکده قرار گرفت.

دوم، تدوین پیش‌نویس مبانی اندیشکده و نیز برگزاری جلسه نقد و بررسی آن: مبانی اندیشکده امور اجتماعی، جمعیت و نیروی انسانی توسط دکتر غلامرضا غفاری استاد رشته جامعه‌شناسی دانشگاه تهران در حال تدوین است. پیش‌نویس اول این گزارش در جلسه ۹۳/۳/۲۱ ارائه گردید و مورد نقد و بررسی اعضا قرار گرفت. ایشان در گزارش خود پیرامون مبانی توسعه اجتماعی، آن را در قالب دو جنبه نظری و سیاستی مورد بحث قرار دادند: از حیث نظری توجه به توسعه اجتماعی نیازمند تأمل به این‌ساز در ساحت‌های چهارگانه هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی، ارزش‌شناسی و روش‌شناسی است. بعد سیاستی یا عملی، شامل مواردی از قبیل الزام‌ها و پیش‌شرط‌ها، رسالت و مطلوب‌های توسعه اجتماعی است. در مجموع با انجام مطالعه لازم و مستند کردن چنین مباحثی، مبانی پیشرفت در اندیشکده امور اجتماعی، جمعیت و نیروی انسانی تا ماه آینده تدوین خواهد شد.

سوم، تصویب موضوعات مطالعاتی در راستای

## فضاهای مجازی

## شورای تخصصی حوزوی به تدوین الگوی پایه پرداخت

عظیم تاریخی است که بر عهده ما قرار گرفته است و ما باید بدانیم که داریم تاریخ‌سازی می‌کنیم و مسأله فقط نوشتن یک سند متعارف نیست. همان طور که رهبر معظم انقلاب فرموده‌اند: این سند فراتر از همه اسناد بالادستی است و اگر ما نتوانیم الگوی پیشرفت را طراحی و به اجرا بگذاریم، گویی انقلاب تا کنون کاری نکرده است. دستور بعدی جلسه، ارائه گزارش علمی و اجرایی «همایش پیشرفت از منظر قرآن و حدیث» بود که توسط حجت الاسلام والمسلمین رجایی، دبیر شورای حوزوی و دبیر این همایش قرائت شد. گفتنی است همایش مذکور قرار است در بهمن ماه سال ۹۳ در شهر مقدس قم برگزار گردد. آخرین دستور جلسه، بررسی طرح پیشنهادی مصاحبه با علما، اعظام، نخبگان و صاحب‌نظران حوزوی و انتشار مصاحبه‌ها بود که پس از بحث و بررسی و تبادل نظر میان شرکت‌کنندگان در جلسه، با انجام اصلاحاتی مورد تصویب اعضا قرار گرفت.

نهمین جلسه شورای تخصصی حوزوی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، با حضور حجج اسلام والمسلمین و آقایان رشاد، رجایی، علیدوست، میرمعزی، حسینی، پناهی، ثابت، یوسف‌زاده و آقای متقیان به صورت ویدئوکنفرانس بین مراکز تهران و قم برگزار شد. در ابتدای جلسه پس از تلاوت آیاتی چند از قرآن کریم، حجت‌الاسلام والمسلمین رشاد، رئیس شورای حوزوی، طرح موضوع قدم نهادن در گام چهاردهم نقشه راه طراحی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، با موضوع «طراحی الگوی پایه» و وظیفه مهم و نقش برجسته شورای حوزوی در این خصوص را مطرح نموده و فرمودند: طراحی یک مدل پایه و اجمالی از الگوی پیشرفت، یکی از عوامل تعیین‌کننده در طراحی الگو بوده و این مدل پایه، باید بر اساس یک مدل تجربی تهیه و تدوین گردد. طراحی الگو، یک مسئله مقطعی نبوده و موضوعی مهم و سرنوشت‌ساز است. این کار، یک مأموریت

## آسیب‌شناسی برنامه‌های توسعه در ایران

**اشاره:** مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۸۸ پژوهشی درباره آسیب‌شناسی برنامه‌های توسعه در کشور انجام داد و نتایج آن را منتشر نمود. آنچه در ادامه می‌خوانید گزارش کوتاهی از مفاد و نتایج این آسیب‌شناسی است:

علی‌رغم این که برنامه ریزی‌های توسعه در کشور ما سابقه‌ای نسبتاً طولانی داشته و از جمله پیشگامان تدوین برنامه‌های توسعه بوده است، متأسفانه شاهد کم‌ترکی و رشد اقتصادی اندک در کشور بوده‌ایم. در عین حال کشورهایی نیز وجود دارند که با سابقه برنامه‌ریزی حتی کمتر از دو دهه، اکنون از لحاظ معیارهای رشد و توسعه یافتگی چندین دهه از ما جلوتر افتاده‌اند. همه این اتفاقات در حالی رخ داده است که کشور ما از لحاظ منابع غنی، موقعیت جغرافیایی و الزامات رشد و توسعه اقتصادی همواره جایگاه مناسبی در میان کشورها داشته است. حال این سؤال پیش می‌آید که چرا با فراهم بودن شرایط رشد و توسعه و با وجود سابقه طولانی در امر برنامه ریزی و صرف منابع ملی در تدوین برنامه‌های توسعه، همواره با معضل اجرا نشدن برنامه‌ها و اثربخش نبودن آنها مواجه بوده ایم؟ در این گزارش سعی شده است با گردآوری نظرات نخبگان و کارشناسان توسعه و همچنین مجریان امر تدوین و اجرای برنامه‌های توسعه قبلی، از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه‌های حضوری، آسیب‌های اساسی برنامه‌های توسعه استخراج شود.

### ۱. مدل آسیب‌شناسی برنامه‌های توسعه

علی‌رغم ضرورتی که در نظم دهی به ابعاد مختلف آسیب‌های برنامه‌های توسعه و بررسی آنها در قالب یک مدل جامع وجود داشته است، بررسی پارادایم‌های حاکم، اغلب به طور پراکنده و محدود به یک یا چند بعد خاص بوده است. یکی از مشکلاتی که برنامه‌های توسعه کشور همواره با آن مواجه بوده‌اند، عدم توجه کافی به شرایط حاکم بر محیط برنامه‌ریزی در مراحل تدوین و اجرای آنها بوده است. فرایند برنامه ریزی، اجرا و نظارت بر برنامه‌ها همواره در دل محیطی شکل می‌گیرند که در این گزارش از آن به عنوان «شرایط محیطی حاکم بر برنامه‌های توسعه در کشور» یاد شده است. این شرایط که بعضاً تحت عناوینی چون «شروط صفر برنامه» یا «پیش نیازهای برنامه‌ریزی» یاد شده است، شامل مواردی چون فقدان فهم مشترک در سطح مفاهیم توسعه، فقدان نظام آماری قابل اطمینان و اثربخش، فقدان ساختار سیاسی و اجتماعی اصلاح شده حاکم بر برنامه‌ها و عدم هماهنگی‌های قانونی لازم مابین آنها می‌باشد.

دسته دوم آسیب‌ها معطوف به مشکلات و نواقص فرایند برنامه ریزی می‌باشد. هر برنامه‌ای با توجه به اهداف از پیش تعیین شده خود، فرایند به خصوصی را برای تدوین و تکمیل طی می‌کند. در کشور ما سیاست‌های

کلی برنامه‌های توسعه از سوی مقام معظم رهبری پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام تهیه و به دولت به عنوان مجری برنامه‌های توسعه ابلاغ می‌شود. از سوی دیگر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های دولتی نیز نیازها، برنامه‌ها و پیشنهادهای خود را برای یک دوره پنج ساله تدوین کرده و به منظور تلفیق به معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری (سازمان مدیریت و برنامه ریزی سابق) ارسال می‌کنند. این نهاد نیز پس از تلفیق، آن را برای تصویب نهایی در اختیار مجلس شورای اسلامی قرار می‌دهد. البته در مجلس شورای اسلامی نیز بخش‌های مختلف برنامه ابتدا در کمیسیون‌های تخصصی و سپس در کمیسیون تلفیق مورد بررسی و بازبینی قرار می‌گیرد. این فرایند که توسط چرخه عظیمی شامل رهبری، مجمع تشخیص مصلحت، دولت و مجلس طی می‌شود، دارای ضروریاتی می‌باشد که عدم رعایت آنها سبب بروز برخی از مشکلات خواهد شد. دسته سوم آسیب‌ها، بعد از فرایند تدوین و در محتوای برنامه قابل بررسی هستند. در این بخش، محتوای برنامه مورد بررسی و ممیزی قرار گرفته و برنامه‌های تدوین شده از حیث محتوی و همخوانی با اولویت‌های کشور، میزان عملیاتی بودن و مواردی از این قبیل مورد بررسی قرار می‌گیرند.

دسته چهارم آسیب‌ها، معطوف به حوزه اجرا می‌باشد؛ آسیب‌هایی که در واقع نشئت گرفته از مراحل قبل می‌باشد اما خود را در مرحله اجرا به نمایش می‌گذارند. در ادامه چهار آسیب یاد شده به تفکیک طرح و بررسی می‌شوند.

### ۲. ایرادات مربوط به شروط صفر یا پیش‌نیازهای برنامه ریزی

به آن دسته از ایرادات اشاره دارد که به مرحله ماقبل برنامه ریزی برمی‌گردد. بنا بر اعتقاد کارشناسان توسعه، پیش از شروع به تدوین برنامه توسعه، لازم است به ضرورت مهیا شدن بسترهای برنامه ریزی متناسب با شرایط کشور توجه شود. برخی از این آسیب‌ها به شرح ذیل می‌باشند:

- فقدان فهم مشترک در سطح مفاهیم توسعه
- عدم وجود اطلاعات و آمارهای جامع، به هنگام و در دسترس
- ساختار سیاسی اجتماعی کشور
- کاستی‌ها و ناهماهنگی‌های قانونی درخصوص برنامه ریزی
- ۳. ایرادات مربوط به فرایند برنامه ریزی
- به مشارکت نگرفتن ذینفعان و عدم حصول اجماع و توافق در برنامه‌های توسعه
- مداخله قانونی دیدگاه‌های غیرکارشناسی در برنامه‌های توسعه
- ملاحظات مرتبط با زمانبندی فرایند برنامه ریزی
- آسیب‌های ناشی از تقدمات و تأخرات زمانی غیرمنطقی در فرایند تدوین برنامه
- نگاه بودجه‌ای به برنامه در دستگاه‌ها و بخشها

- نگاه فصلی و عدم استمرار برنامه ریزی
- ترکیب کارشناسی برنامه ریزان
- تمرکزگرایی در برنامه ریزی
- ۴. ایرادات مربوط به محتوای برنامه
- ابهام در نحوه ارتباط اسناد بالادستی و برنامه‌های میان مدت
- عدم اجماع بر مکاتب و پارادایم‌های اقتصادی برنامه‌ها
- جامعیت برنامه‌ها و عدم اولویت‌گذاری صحیح در اهداف برنامه
- کلی و تفسیربردار بودن برخی مواد و تفصیلی بودن افراطی برخی دیگر
- عدم وجود الگوی روشن و رابطه علی و معلولی صحیح میان اجزای برنامه
- باثبات در نظر گرفتن شرایط و عدم توجه به سناریوهای احتمالی در آینده
- عدم وجود برنامه‌های اجرایی و عملیاتی
- عدم توازن بین هزینه و مطلوبیت‌های نیل به هدف
- عدم همخوانی با برنامه‌های توسعه قبلی
- بلندپروازانه بودن اهداف برنامه
- فقدان پیوند بین بودجه سالیانه با برنامه‌های مصوب دولتی زدگی در برنامه
- عدم توجه به برنامه ریزی فضایی و منطقه‌ای
- تداخل مفاد برنامه‌های توسعه با شرح وظایف دستگاه‌ها
- عدم همسویی و یکپارچگی برنامه‌های بخشها، در مسیر نیل به اهداف ملی
- غلبه رویکردهای کمی و تکنیک‌های اقتصادسنجی بر تحلیل‌های سیاستی
- عدم وجود تعاریف دقیق و مشخص اصطلاحات برنامه‌ای
- ۵. ایرادات مربوط به اجرای برنامه
- سرعت و گستردگی تحولات سیاسی-اقتصادی در کشور
- وجود برنامه‌های دیگر با اولویت بالاتر
- قابلیت‌های اداری ضعیف دولت جهت اجرای برنامه‌های گسترده
- ضعف سازوکارهای نظارتی
- بی‌تأثیر بودن گزارش عملکردها بر روندهای اجرایی
- عدم درک صحیح مجریان از مفاد قانون
- انگیزه پایین مجریان برای اجرای قانون
- تداخل تقویم زمانی برنامه‌ها با تقویم سیاسی کشور
- عدم توجه به بسترهای اجتماعی لازم برای اجرای قوانین
- عدم انتخاب صحیح مجری
- فقدان معیارهای مشخص برای انتخاب موضوعات سیاستی
- فقدان ارتباط منطقی بین جداول کمی و محتوای برنامه‌ها
- فقدان ابزارهای سیاستی متناسب با هدف
- پدید آمدن جلوتر بودن از برنامه

## طراحی و ارائه مدل سنجش توسعه فرهنگی شهری بر اساس رویکردهای تفکر هوشمند و ظرفیت سازی فرهنگی

این مقاله توسط آقایان دکتر علی عطاور و سعید آقاسی نگاشته شده و در فصلنامه مطالعات جامعه شناختی شهری، شماره ۴، پاییز ۱۳۹۱ منتشر شده است. نگارندگان معتقدند توسعه فرهنگی یکی از ابعاد اصلی فرایند توسعه محسوب می شود به گونه‌ای که زمینه و بستر مناسب را برای توسعه فراهم می‌سازد. توسعه فرهنگی هم علت توسعه و هم معلول آن بوده و محوری ترین هدف در توسعه فرهنگی، کمال انسانیت است.

امروزه یکی از بحث انگیزترین مباحث بویژه در جوامع در حال توسعه، موضوع فرهنگ و توسعه شهری بوده و در چنین فضایی، توسعه به عنوان فرایندی چند بعدی، تلاش برای بهبود زندگی مادی و معنوی انسانی تلقی شده و فرهنگ به منزله بنیان زندگی فکری و معرفتی جامعه محسوب می شود. ارتباط متقابل این دو، امکان رشد توانایی های انسان را فراهم می آورد. در این مقاله ضمن تبیین نظریه ها و رویکردهای مختلف توسعه فرهنگی، توسعه فرهنگی شهری به تفصیل بررسی شده و نهایتاً مدل بومی بر اساس آمیخته دو رویکرد تفکر هوشمند و ظرفیت سازی فرهنگی برای توسعه فرهنگی شهری ارائه می گردد.

## نقش نفت در توسعه اقتصادی ایران

این مقاله توسط آقایان دکتر علی عباس مصلی نژاد، دانشیار دانشگاه امام صادق (ع) و حسین شیخ زاده نگاشته شده و در فصلنامه سیاست، شماره ۲۸، زمستان ۱۳۹۲ منتشر شده است. نگارندگان معتقدند نفت و ساختار اقتصادی ناشی از آن در تحولات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی ایران نقش مهمی دارد. اقتصاد ایران تا حد زیادی به صادرات نفت وابسته است. تقریباً ۵۰ درصد از درآمدهای ملی بودجه و ۸۰ درصد از صادرات کشور از منابع نفتی تامین می شود. در دهه های مختلف روند افزایش قیمت و درآمدزایی نفت متفاوت بوده و در دهه ۸۰ و فواصل سال های ۸۵-۸۹ (برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) به اوج خود رسیده است.

اگرچه افزایش قیمت نفت به صورت مقطعی در بهبود وضعیت برخی از شاخص های اقتصادی در کشور موثر بوده، اما به طور کلی نفت نتوانسته است شاخص های کیفی توسعه اقتصادی از قبیل رفع فقر، بیکاری و نابرابری را بهبود بخشد.

بر اساس نتایج پژوهش، درآمد نفت در دهه های گوناگون با وجود جهت گیری برنامه ها به سوی اشتغال زایی و فقر زدایی، به رفع فقر، بیکاری و نابرابری نینجامیده و حتی به تشدید وخامت شاخص های نابرابری در کشور منجر شده است.

## الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و مباحث پیرامون آن

دستر حوزوی مرکز طی مصاحبه ای با حجت الاسلام والمسلمین مهدی نیازی شاهرودی، عضو اندیشکده فقه و حقوق اسلامی مرکز، سئوالاتی را در خصوص الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و مباحث پیرامون آن طرح نموده که در ادامه آمده است.

### • لطفاً پیشرفت را از دیدگاه خود تعریف نمایید؟

پیشرفت عبارت است از حرکت به جلو، به سمت مطلوب و گام به گام به سوی هدف و ایده آل، یعنی حرکتی فعال و پویا، لذا در این تعریف، تعبیر حرکت در برابر سکون قرار دارد که در متن آن تغییر از وضعیت موجود هم نهفته است. می توان دو تعریف ارزشی و توصیفی از پیشرفت بیان کرد. تعریف ارزشی پیشرفت اشاره دارد به این که پیشرفت هنگامی به وقوع می پیوندد که تغییرات هر چند مثبت در راستای اهداف و خواسته های مورد نظر باشد، در این تعبیر نگاه ارزشی می تواند گونه ای از تغییرات را که در یک جامعه مثبت قلمداد شده و پیشرفت خوانده می شود، در جامعه های دیگر منفی انگارده و پسرقت خطاب کند، لذا چنین برداشتی تأکید بر این امر است که پیشرفت در بستر فرهنگ رخ می دهد، بدان وابسته است و بلکه رکن رکین آن می باشد و از این رو مفهومی هنجاری - ارزشی محسوب می شود. اما تعریف توصیفی پیشرفت بر جهت داری و ساماندهی پیشرفت تکیه دارد و این که پیشرفت هرگونه تغییری نیست. بلکه مجموعه ای از تغییرات جهت دار و سامان یافته به حساب می آید.

### • به عنوان یک کارشناس اسلامی، چگونگی نگاه اسلام به مقوله پیشرفت مادی و تکنولوژیک را توصیف می فرمایید؟

بطور کلی ادیان الهی عموماً و دین مبین اسلام خصوصاً نه تنها بر پیشرفت مادی و اقتصادی تأکید داشته اند، بلکه چه بسا مشرعه و سرچشمه پیشرفت و توسعه بوده اند و این سخن صرف یک ادعا نیست بلکه این معنا در متون دینی و کلمات و سخنان رسولان الهی و اصحاب صادق آنان آمده است. آموزه های متعالی و مفاهیم غنی دینی چه در عرصه احکام و چه در عرصه تعالیم (بنابر یک تعریف احکام مربوط می شود به آموزه های دینی در مقام عمل و تعالیم مربوط می شود به آموزه های دینی در مقام نظر). نگاه خاص و ویژه به این مقوله داشته اند و در آنها مفاهیمی از قبیل: رونق اقتصادی، شکوفایی اقتصادی، خوداتکایی اقتصادی، عدالت اقتصادی و معنویت اقتصادی نهفته است و اساساً القاء این نوع تفکر که ادیان الهی با مقوله پیشرفت بیگانه و یا تعبیر به عدم همخوانی تعالیم وحیانی با پیشرفت و یا احیاناً ضد آن قلمداد کردن، از جمله القائاتی است که از سوی افرادی که یا با معارف ادیان آشنایی ندارند و یا از روی خطا به افراد جامعه منتقل می گردد و لذا پیشرفت حتی از نوع مادی نه تنها جدای از دین تلقی نمی گردد، بلکه در متون دینی

### • جناب عالی روش شناسی و روش مناسب برای طراحی الگو را چه می دانید؟

روش عبارت است از مجموعه فعالیت های هماهنگ و متناظر که برای رسیدن به هدفی صورت می گیرد. بر این اساس استخراج الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و ترسیم وضع مطلوب (تهیه و تدوین جامعیت الگو) می بایست مبتنی بر روش شناسی متناسب با خود باشد. در خصوص مدل روش شناسی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با عنایت به متصل بودن معارف اسلامی به منبع سرشار و غنی وحی (قرآن و سنت) و همچنین منابع علمی ما در ساحت ها و زمینه های مختلف علوم دینی، در طول این هزار و چندین سال که حاصل تلاش و کوشش عالمانه و مجذانه بزرگان و دانشمندان اسلامی علی الخصوص عالمان شیعی می باشد، این حوزه از ظرفیت هایی برخوردار است که مکاتب دیگر فاقد آن می باشند، بنابراین بهترین شیوه طراحی مدل برنامه ریزی و از جمله مدل های پیشرفت در نظام جمهوری اسلامی ایران بازگشت به همین گنجینه های ارزشمند و گرانقدر است و همانطور که بیان شد پیشرفت در همه ارکان و بخش های کشور و جامعه مستلزم ایجاد تغییر و حرکت می باشد و حرکت همواره از مبدئی آغاز و به قصد رسیدن به مقصدی ادامه می یابد. بطور خلاصه این سیر عبارتند از: ۱) شناخت وضعیت موجود از طریق تحلیل و بررسی دقیق (۲) تبیین و ترسیم وضعیت مطلوب و ایده آل از طریق منابع یاد شده در شئون و عرصه های مختلف (فرهنگ، اقتصاد، اجتماع، سیاست، امنیت و رفاه و...) (۳) تحلیل فاصله وضع موجود با وضع مطلوب و تعیین برنامه برای این مرحله، چرا که تا رسیدن به یک مدل و طرح الگوی پیشرفت طبعاً گذشت زمان و مقطعی لازم است و برای رسیدن و تحقق الگو، باید وضعیت قبل از آن زمان هم مشخص گردد و (۴) تعیین و تدوین راهبردها، اهداف و برنامه های عملیاتی برای کاهش این مدت و فاصله و همچنین تحقق طرح الگوی پیشرفت.

ادامه دارد...

## گزارش جلسات اندیشکده فرهنگ در سال جاری

از طریق نظام سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی (توجه اندیشکده معنویت به ظرفیت و مسئولیت سایر اندیشکده‌ها) نیز مورد بحث قرار گرفت. همچنین این بحث مطرح شد که در علوم انسانی برای تبیین یک حوزه علمی نیاز به ۱- نظریات در آن حوزه ۲- متدولوژی و روش و ۳- مجموعه‌ای از واژگان و اصطلاحات علمی داریم که در مورد فرهنگ هر سه اینها موجود است، اما در مورد معنویت خود این اندیشکده باید در این سه زمینه فعالیت کند. در غرب نظریه‌پردازی و دستگاه‌های فکری در این زمینه وجود دارد اما باید بین معنویت ما و آنها تفکیک قائل شویم.

مسائلی چون چگونگی شناسایی و اصلاح بخش ناکارآمد نظام تحصیلات کشور، نظام اشتغال، نظام معماری و شهرسازی، نظام سیاسی و سایر نظام‌ها از طریق نظام فرهنگی کشور با عنایت به نقش کلیدی خانواده در شکل‌گیری تحولات فرهنگی جامعه، سازوکار شناسایی و اصلاح تعامل میان نظام خانواده و نظام فرهنگی کشور و چگونگی تعامل اندیشکده‌های فرهنگ و خانواده در راستای تبدیل نقش رسانه‌های مدرن در مورد خانواده و کارکرد فرهنگی آن به نقشی سازنده در راستای پیشرفت کشور نیز محورهای مهم بحث پیرامون تعامل اندیشکده فرهنگ و اندیشکده خانواده را تشکیل می‌داد.

به موازات این جلسات، کارگروه هنر نیز طبق روال قبلی خود ادامه یافت که موضوعات کلی زیر و زیرمجموعه‌های آنها مورد بحث و واکاوی قرار گرفت و در مواردی نیز به تصویب نهایی رسید:

۱. عناوینی که در اولویت اندیشه‌ورزی هستند
۲. آیین نامه اجرایی کارگروه هنر
۳. رصد مبنا پردازانه هنر
۴. رصد نظام پردازانه هنر
۵. رصد راهبردی بازخورد
۶. رصد گذار به الگوی پیشرفت‌شناخت هنر و هنرشناخت پیشرفت

تعامل دو اندیشکده به صورت مکتوب به اندیشکده فرهنگ ارائه نماید.

نحوه تعامل اندیشکده فرهنگ و علم موضوع بیست‌ودومین جلسه اندیشکده فرهنگ بود. در ابتدای این جلسه گزارشی از روند مباحث مطرح شده در اندیشکده‌ی علم در مورد ماهیت علم، شناخت مأموریت مرکز و وظایف اندیشکده علم بر مبنای آن از سوی دکتر حمیدرضا فرهنگد به عنوان نماینده این اندیشکده ارائه شد. بر این اساس برای مرتبط کردن پیشرفت و علم، مدلی مفهومی متشکل از سامانه علم و سامانه‌ی صنعت در اندیشکده علم طراحی شده که یکی از مباحث مهم در هر دو سامانه حوزه‌ی فرهنگ است؛ چه فرهنگ حوزه‌ی علم (فرهنگ علمی) و چه فرهنگی که به منظور توسعه باید حاکم باشد.

بر مبنای مباحث فوق، مسائل دیگری هم از سوی اعضا در مورد چگونگی زمینه‌سازی علم برای پیشرفت فرهنگ، مهندسی علم از منظر اسلامی و تحول در علوم انسانی مورد بحث قرار گرفت و این اندیشه مطرح شد که اندیشکده‌ی فرهنگ باید با توجه به نگرش و فرهنگ دینی ما درباره فرهنگ پیشرفت علم کار کند. به منظور هماهنگی بیشتر صورت مذاکرات فوق پس از آماده سازی و برپایش در اختیار اندیشکده علم و نیز مرکز الگو قرار گرفت.

در بیست‌وسومین و بیست‌وچهارمین جلسات اندیشکده فرهنگ نیز کیفیت تعامل اندیشکده فرهنگ با اندیشکده‌های معنویت و خانواده با حضور آقای ساجدی‌نیا دبیر اندیشکده‌های مزبور مورد بحث قرار گرفت.

در جلسه‌ای که به منظور بررسی تعامل اندیشکده‌های فرهنگ و معنویت برگزار شد، پس از ارائه گزارشی از روند انجام کار در اندیشکده معنویت از سوی دبیر این اندیشکده، این نکته کلیدی تقریباً مورد اجماع همه قرار گرفت که فرهنگ و معنویت حوزه‌هایی درهم تنیده و غیر قابل تفکیک‌اند و چگونگی بسط و تعمیق معنویت

از ابتدای سال جاری تاکنون اندیشکده فرهنگ ۱۳ جلسه برگزار کرده که از این تعداد هشت جلسه مربوط به خود اندیشکده و پنج جلسه نیز مربوط به کارگروه هنر (وابسته به اندیشکده فرهنگ) بوده است. از جمله مهمترین آنها می‌توان به جلسات مشترک با نمایندگان سایر اندیشکده‌ها در راستای بررسی چگونگی تعامل منسجم و سودمند با آنان بر مبنای متونی که پیشتر از سوی اعضای اندیشکده فرهنگ ارائه شده بود اشاره کرد.

در این راستا بیست‌ویکمین جلسه اندیشکده فرهنگ به کیفیت تعامل اندیشکده‌های فرهنگ و اقتصاد اختصاص داشت که موضوعاتی چون رابطه نظام فرهنگی با نظام اقتصادی و اولویت‌گذاری میان آن دو، جایگاه مسائلی نظیر وقف در اقتصاد جامعه، نقش فرهنگ در تقویت اقتصاد بومی و تولید ملی، آثار تبلیغات تجاری فزاینده رسانه‌ها بر فرهنگ، پیوستگی فرهنگ و اقتصاد در سنت اسلامی، تفاوت‌های فرهنگی نظام اقتصادی ایران و غرب و رویکرد تمدنی مرحوم دکتر حسین عظیمی به توسعه و جایگاه فرهنگ به عنوان شاکل جامعه در توسعه از نگاه این اقتصاددان بزرگ، مهمترین محورهای این جلسه را تشکیل می‌داد. در این جلسه همچنین حوزه‌های زیر به عنوان ساحت‌های اصلی تعامل فرهنگ و اقتصاد مطرح شد:

۱) فرهنگ اقتصادی شامل فرهنگ تولید، توزیع، مصرف و فرهنگ کار، انفاق، وقف و صدقات که عمدتاً می‌بایست توسط اندیشکده فرهنگ تعریف شود.

۲) اقتصاد فرهنگ؛ که ناظر بر صنعت فرهنگ بوده و در حال حاضر در کشور ما ضعیف است. در مجموع حمایت لازم از این صنعت به عمل نمی‌آید و در نظام بانکداری ما نیز تعریف نشده است. در پایان این جلسه که آقای موحدی دبیر اندیشکده اقتصاد هم در آن حضور داشت مقرر شد اندیشکده اقتصاد نیز ضمن بررسی دیدگاه‌های مطرح‌شده، متقابلاً دیدگاه‌های خود را درباره

### چکیده مقاله

## دانشگاه تمدن ساز؛ الگوی توسعه بومی و تعمیق همبستگی ملی

همبستگی ملی را از نظر یک نظام سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی باثبات فراهم آورده و شکل‌گیری انسجام اجتماعی و وحدت ملی و همچنین زمینه را برای توسعه متوازن در تمام ابعاد مختلف آن فراهم می‌کند؛ توسعه‌ای که همه جانبه، متوازن، پایدار، دانش‌بنیان و دین محور می‌باشد.

مداقه قرار گرفته، ویژگی‌ها و شاخص‌های دانشگاه تمدن‌ساز است. دانشگاه تمدن‌ساز، دانشگاهی گفت‌وگو ساز در پاسخ به ابهامات هویتی، فرهنگی و تمدنی نضج گرفته از اوضاع متغیر بین‌المللی و شرایط داخلی در عصر جهانی شدن است. این دانشگاه با تکیه بر ایده و الگوی توسعه اسلامی ایرانی با مدلی مشروح، زمینه‌های تقویت گفت‌وگو

این مقاله توسط آقایان دکتر علی آدمی، صادق آبسالان و مهدی خضریان انجام شده که در فصلنامه مطالعات ملی در سال ۱۳۹۰ منتشر شد. در این مقاله آمده است که: دانشگاه دارای رسالت‌های مختلف و متنوعی است که نخبه‌پروری، کارآفرینی، پژوهش محور بودن، تمدن‌ساز بودن و ... از نمونه‌های آن است. آنچه در این پژوهش مورد

## مفهوم سازی منابع ملی در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

ایرانی هم بر آن نقش بسته می‌خواهیم پیشرفت نماییم. اقتصاد ما قطعاً بطور تمام و کمال، عین الگوهای توسعه تجویزی از سوی نظام سرمایه داری نخواهد بود و از طریق تجربه و آزمون فرضیه‌ها در یک جامعه اسلامی می‌توان انتظار داشت که اقتصاد بومی پدیدآید. یعنی برای دستیابی به الگوی بومی اسلامی ایرانی پیشرفت باید بر فرهنگ خود متکی باشیم، فرهنگی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی و وجوه فرهنگی و اخلاقی ایرانی.

### چکیده‌مقاله

### هویت مطلوب

## در بستر الگوی بومی پیشرفت (با رویکردی بر قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران)

این مقاله توسط آقایان دکتر میثم بلباسی و شهرام اسفندیار و در فصلنامه مطالعات ملی در زمستان ۱۳۹۲ به چاپ رسید. در این مقاله به ابعاد و شاخص‌های الگوی هویتی متناسب با الگوی بومی پیشرفت در قانون اساسی ج.ا.ایران پرداخته و در این باره آمده است که: در باب الگوهای بدیل پیشرفت کنکاش‌های علمی بسیاری صورت گرفته است، اما یکی از حوزه‌های مغفول، حوزه ارتباط وثیق هویت با الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت می‌باشد. از این رو، بیان الگویی از هویت متناسب با روح جامعه ایرانی که زمینه ساز شکل‌گیری هویتی واحد، انسجام ملی و نهایتاً پیشرفت می‌شود، امری ضروری است. با این تفاسیر، سوال اصلی مقاله این است که الگوی هویتی متناسب با الگوی بومی پیشرفت در قانون اساسی ج.ا.ایران دارای چه ابعاد و شاخص‌هایی است؟ دستاوردهای تحقیق نشان از این دارد که الگوی هویتی مطلوب در قانون اساسی، ترکیبی از سه بعد هویت اسلامی (با مولفه‌هایی چون ضوابط و اصول اسلامی یعنی قرآن و سنت، توسعه و تحکیم برادری اسلامی و تعاون عمومی بین مردم توسط دولت، دین اسلام و مذهب شیعه، توجه به امت اسلامی و اعتقاد به ولایت فقیه) هویت ایرانی (با مولفه‌هایی چون آمیختگی اسلام و ایران، زبان مشترک، خط مشترک، پذیرش فرهنگ‌های محلی، پرچم کشور، معتبر شناختن تاریخ هجری شمسی، توجه به میراث فرهنگی و نفایس ملی ایران به عنوان دارایی‌های معنوی ملت و سرزمین مشترک) و هویت مدرن (با مولفه‌هایی چون استفاده از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری، تربیت افراد ماهر برای رسیدن به توسعه و پیشرفت، تقویت روح بررسی، تتبع و ابتکار) می‌باشد که می‌تواند مسیر پیشرفت و تعالی مطلوب را در بستر الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت سرعت بخشد. برای پاسخ به سوال مقاله از روش تحلیل محتوا بهره گرفته شد.

نظر گرفته باشد، مورد استفاده قرار گیرد و نقشه راه پیشرفت، مبتنی بر آن باشد. برای تکمیل این دیدگاه در ادامه، در خصوص رابطه دین با فرهنگ صحبت کرده و به مطلوبیت آفرین بودن دین - همچون فرهنگ - اشاره می‌کنیم. و به این نتیجه می‌رسیم که اگر در پی دست‌یابی به الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی هستیم باید موتور محرکه مطلوبیت‌ساز الگویمان همین فرهنگ متشکل از زیرساخت‌های دینی و ایرانی باشد. در پایان با کمک مفاهیم به دست آمده و دستگاه تحلیلی ایجاد شده به نقد و بررسی برخی مواد و بندهای برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه با نگاه منبع محور، می‌پردازیم. نتیجه نهایی که از این پژوهش می‌گیریم این است که مکتب چقدر در تأمین سعادت بشری مؤثر ثمر می‌باشد. زیرا با توجه به اهدافی که در هر مکتب در نظر گرفته می‌شود، ابزارهای خاصی برای رسیدن به آن پیشنهاد و به کار بسته شده و فرهنگ سازی صورت می‌پذیرد. و نتیجه قطعی این است که مدل زندگی بسته به نوع جهان بینی متفاوت می‌شود. نگاه به منابع در دسترس و نحوه بهره‌جویی از آن‌ها هم در گرو همین نگرش و مکتب است. و ما هم به عنوان انسانی که نگرش الهی را پذیرفته و از زاویه مکتب اسلام که در گذر زمان، فرهنگ

این پایان نامه توسط آقای رسول نیکنام در مقطع کارشناسی ارشد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی با راهنمایی دکتر حشمت الله فلاحت پیشه و مشاورت دکتر ابراهیم برزگر در سال ۱۳۹۲ نگاشته شده است. در چکیده این پایان نامه آمده است: در این تحقیق ما به دنبال جانمایی منابع ملی در نظریه و چارچوب کلان توسعه ملی که همان الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت است می‌باشیم. همچنین می‌خواهیم به فهمی دقیق‌تر از مفهوم منابع و شیوه‌های تأثیر گذاری آن بر فرآیند پیشرفت بپردازیم. به این منظور نخست به توضیح مفهوم منابع ملی و ذکر انواع آن اقدام می‌کنیم. در ادامه به منظور نشان دادن اینکه پیشرفت ماهیتی هنجاری دارد نخست به تاریخچه مختصری از تمدن و اندیشه غرب از دوران نوزایی به این سو و روند شکل‌گیری نگرش و اندیشه سرمایه داری و انسان محوری اشاره می‌کنیم و سپس با کمک گرفتن از نظریات انتقادی و دیدگاه آن‌ها در خصوص نظام سرمایه داری و اثرات این دیدگاه بر مقوله منابع به نقد تجویز فرهنگ فراگیر و بالتبع الگوی توسعه فراگیر می‌پردازیم و تأکید کرده که در هر مکان و زمان باید نظریه و یا الگوی توسعه بومی که به لحاظ فرهنگی و اعتقادی، اقتضات زمانی و مکانی را در

### بین‌الملله

### موسسه مطالعات راهبردی و توسعه فلیپین

## Institute for Strategic and Development Studies (ISDS)

موسسه مطالعات سیاسی خود را بر روی موضوعات امنیت و توسعه در سطوح مختلف حکومتی متمرکز کرده است.

موسسه ISDS دارای چهار برنامه کلیدی است:

- برنامه مطالعات استراتژیک و امنیت
  - برنامه مطالعات بین‌المللی
  - توسعه ملی و برنامه حاکمیت محلی
  - حقوق بشر و برنامه‌های امنیتی بشر
- خروجی‌های تحقیقاتی موسسه ISDS به صورت منظم و مناسبی از طریق انواع فعالیت‌های محلی، منطقه‌ای و بین‌المللی و نشریات از جمله میزگرد، تک‌نگاشت و کتاب منتشر شده است. میزگردها به عنوان ابزاری مهم جهت تولید اطلاعات و بینش‌های مستند و انتشار فوری و وسیع‌تر نتایج تلقی می‌گردند. از دیگر خروجی‌های موسسه انتشار گاهنامه‌هایی جهت ارائه پژوهش‌های فردی و جمعی می‌باشد. این خروجی‌ها به سازمان‌های ذیربط دولتی در داخل و خارج از کشور فلیپین نیز ارسال می‌شود.

موسسه مطالعات راهبردی و توسعه فلیپین توسط گروهی از دانشگاهیان در دانشگاه دیلمان فلیپین در ماه آوریل سال ۱۹۹۱ میلادی به عنوان یک موسسه مستقل آموزشی و به منظور حمایت از پژوهش‌های سیاسی تاسیس شد. این موسسه جهت ارزیابی و تفسیر مداوم تغییرات در امور ملی و جهانی برای مخاطبان بین‌المللی، منطقه‌ای و ملی، غنی‌سازی آموزش به دانشگاهیان و تهیه اطلاعات اولیه جهت سیاست‌گذاری‌ها تاسیس شده است. این موسسه شبکه ارتباطی بین منطقه‌ای برای اعضای موسس آن بویژه موسسات مطالعات بین‌المللی و راهبردی ASEAN می‌باشد.

هدف موسسه مطالعات راهبردی و توسعه (ISDS)، کمک به صلح و همکاری بین‌المللی، منطقه‌ای و رفاه انسانی از طریق تحقیق، بحث و گفتگو، انتشارات و فعالیت‌های آموزشی است. رویکرد این موسسه شناسایی و بسیج متخصصان در زمینه روابط بین‌الملل، مطالعات سیاسی و توسعه روستایی خواهد بود تا طیف وسیعی از گزینه‌ها را در تدوین سیاست‌های محلی، ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی تولید نمایند. این